

F 122

Akademioline Raski-Eesti Seels

s. 111

Materjalid Riksföreningen för Svensk-
hetens bevarande i utlandet [Välkommen
elavate aasteleste ülemasline ühing] kohta.

1930.-ndad aastad

16 l.

Raski k.

ÅRSBERÄTTELSE

över verksamheten inom

Stockholms lokalförening av Riksföreningen
för Svenskhetens bevarande i utlandet

under år 1938 och intill årsmötet 1939.

Styrelsen för Stockholms lokalförening av Riksföreningen för svenskhetens bevarande i utlandet får härmed avgiva berättelse över föreningens verksamhet under ovan angivna tid.

Styrelsens sammansättning m. m.

Vid årsmötet den 29 mars 1938 omvaldes till *ordförande* professor *Sven Tunberg*.

Till ledamöter av styrelsen *intill årsmötet 1940* omvaldes:

Fil. lic. Thorhild Malmberg.

Generalkonsul I. Fagraeus.

Fil. lic. o. jur. kand. Gerhard Hafström.

Taxeringskommisarien K. G. Fellenius.

Till ny ledamot i styrelsen för nyssnämnda tid valdes:

Kapten K. G. A. Lindell.

Till ledamot av styrelsen *intill årsmötet 1939* valdes lektor W. Fevrell, efter förste folkskoleinspektören Bror Jonzon, som av sagt sig ledamotskap.

Till styrelsesuppleant *intill årsmötet 1940* omvaldes: tjänsteman Harry Johannesson

samt nyvaldes:

Översten G. Petri.

Kyrkoherden, teol. dr O. Krook.

Lektor Gösta Langenfelt.

Till styrelsesuppleant *intill årsmötet 1939* valdes: fru S. Stenlid efter lektor W. Fevrell, som blivit ordinarie ledamot.

Förutom av nu nämnda personer har styrelsen bestått av följande, *intill årsmötet 1939* valda ledamöter, nämligen:

Professor Sven Wall.

Departementsskrivaren C. B.

Christiansson.

Ryttmästaren Arvid Lundbergh.

Fanjunkaren J. Fribergh.

Byrådirektör Nils Källström.

Professor Gerhard Lindblom.

Riksantikvariern Sigurd Curman.

Docenten Gunnar Granberg.

Styrelsen har inom sig utsett:

Till förste vice ordförande:	Professor Sven Wall.
» andre »	Byrådirektör Nils Källström.
» sekreterare:	Licentiaten Gerhard Hafström.
» skattmästare:	Departementsskrivaren C. B. Christiansson.
» kassakontrollant:	Generalkonsul I. Fagraeus.
» klubbmästare:	Kapten K. G. A. Lindell.

Föreningens revisorer hava varit:

Kassör K. G. Ekström.
Notarie Lennart Lander.

Revisorssuppleanter hava varit:

Fil. kand. P. E. Wretblad.
Diakoninotarie Ivar Widegren.

Vid årsmötet utsågos 15 ombud jämte 15 ersättare som föreningens representanter vid riksorganisationens årsmöte.

Styrelsen har under år 1938 sammanträtt 3 gånger och under 1939 2 gånger.

Vid styrelsens konstituerande sammanträde den 2 maj 1938 tillsattes tre utskott: Arbetsutskottet, Estlandsutskottet och Finlandsutskottet, beträffande vilkas verksamhet redogöres här nedan.

VERKSAMHETEN I ALLMÄNHET.

Expeditionen.

Föreningens expedition har alltjämt varit förlagd till Auditorium.

För sina sammanträden har Styrelsen fått disponera Stockholms högskolas sessionssal.

Arkivet.

Under året har föreningens samling urklipp, som företrädesvis berör svenska frågor i Finland och Estland, ökats med 3 band och uppgår nu till 24 band.

Medlemsantal.

Medlemsantalet uppgick den 31 december 1937 till 1,441 st. och den 31 december 1938 till 1,363 st.

73 nya medlemmar ha under året tillförts föreningen under det att 151 st. utgått.

Antalet har alltså under året nedgått med 78 st.

Av föreningens medlemmar äro 86 ständiga.

Antalet ärenden.

Expeditionens diarium utvisar att antalet inkommande skrivelser under år 1938 uppgått till 671 st. (702 under år 1937) samt antalet utgående skrivelser uppgått till 1,292 st. (1,261 st. under år 1937).

Lokalföreningens sammanträden m. m.

Föreningens årsmöte ägde som ovan nämnts rum den 29 mars 1938 å Stockholms högskolas kårhus. Härvid närvaro omkring 150 personer. Vid mötet höll ordföranden i svenska riksdagsgruppen i Finland, professor Ragnar Furuhielm, Helsingfors, ett med livligt bifall mottaget föredrag över ämnet: »Finlands svenskhet».

Den 22 maj anordnade föreningen tillsammans med Svensk-Estniska föreningen en vårutflykt till Gripsholm och Strängnäs i vilken många av föreningens medlemmar deltog. Härvid hölls i Gripsholm orienterande föredrag av docenten Adolf Schück över ämnet: »Gripsholm och dess historia».

Den 6 november 1938 anordnade föreningen tillsammans med Gustav Vasa församling en Gustav Adolfsgudstjänst i församlingens kyrka med predikan av komminister Arvid Lund.

På Gustav Adolfsdagen lät föreningen, i likhet med föregående år, försälja s. k. svensketsmärken.

Riksföreningens Huvudexpedition anordnade den 12—20 juni 1938 i samarbete med Riksföreningens lokalförening »Svensk Samling» i Helsingfors och Rikssvenska föreningen i Åbo en sällskapsresa till Svensk- Finland, i vilken några av föreningens ledamöter deltog.

Riksföreningens årsmöte.

Detta ägde rum den 3 dec. i Göteborg varvid föreningens 30-årsjubileum högtidlighölls. Som representant för Stockholmsföreningen närvaro:

Professor Sven Tunberg.

Professor Sven Wall.

Licentiaten Gerhard Hafström.

Friherrinnan Aurore Klintberg.

Till ordinarie ledamöter i Överstyrelsen omvaldes:

Professor Sven Tunberg och Greve Folke Bernadotte.

Till suppleant nyvaldes:

och omvaldes:

Byrådirektör N. Källström.

Licentiaten G. Hafström

Donationer.

Som nedan närmare omförmäles har föreningen — förutom av statsmedel — erhållit större penningbidrag av följande sammanslutningar, nämligen Patriotiska Sällskapet, Wenner-Grenska Samfundet, Svenska Rotaryklubbarnas Estlandsutskott och Gammal-Svenskbystiftelsen.

Härjämte har föreningen från sammanslutningar och enskilda erhållit ett flertal bokgävor. — Tjänsteman O. Blomquist har, liksom under föregående år, på ett verksamt sätt bidragit vid bokanskaffningar, m. m.

ARBETSUTSKOTTET

Arbetsutskottet har bestått av följande 5 ledamöter:

Professor Sven Tunberg, ordförande.
Professor Sven Wall, vice ordförande.
Departementsskrivaren C. B. Christiansson.
Licentiaten Gerhard Hafström.
Lektor Gösta Langenfelt.

Utskottet har sammanträtt 6 gånger, 3 gånger under år 1938 och 3 gånger under innevarande år.

Löpande ärenden ha dessutom handlagts av ordföranden och sekreteraren.

FINLANDSUTSKOTTET

Utskottet har bestått av följande ledamöter:

Byrådirektör Nils Källström.
Professor Gerhard Lindblom.
Lektor W. Fevrell.
Kapten K. G. A. Lindell.
Tjänsteman Harry Johannesson.
Fru S. Stenlid.

Inom utskottet hava herrar Källström, Fevrell och Lindell fungerat såsom respektive ordförande, vice ordförande och sekreterare.

Under verksamhetsåret hava hållits åtta protokollförda sammanträden. I enlighet med därvid fattade beslut har utskottet bl. a.:

a) fullständigt en tidigare verkställd utredning angående finlands-svenska studieförhållanden.

b) biträtt Svensk-Finlands Turistförening med distribution av reklam- och propagandabroschyrer till företrädesvis kommunala institutioner och föreningar i Stockholm med omnejd,

c) vidtagit åtgärder till främjande av en konsekvent användning av svenska namn å orter i Finland vid redigering av Finland berörande reklam- och propagandaartiklar,

d) utanordnat understöd till finlandssvenskars studier, samt

e) genom sin ordförande representerat sig vid Åbo svenska teaterbyggnads 100-årsjubileum den 21 och 22 januari 1939,

f) översänt mottagna bokgävor m. m. till Finlands-svenska institutioner.

Finlandsutskottet har under verksamhetsåret mottagit kontanta gåvor

till ett sammanlagt belopp av 1,270 kronor. Härjämte har utskottet i samförstånd med Oscar II:s Vandringsbibliotek kunnat förmedla översändandet av 300 kronor från nämnda institution till befrämjande av Finlandssvenskarnas studier. Genom förmedling av utskottet har Kooperativa Förbundet tillställt Åbo svenska teater ett bidrag av 500 kronor.

Finlandsutskottet har dessutom mottagit förbindelser å kontanta belopp å sammanlagt kronor 245: — avsedda att utgå under ytterligare fyra år.

Slutligen må omnämnas att utskottets ordförande på uppdrag av riksföreningens överstyrelse deltog som ledare i riksföreningens gruppresan till Finland i juni månad 1938.

ESTLANDSUTSKOTTET

Estlandsutskottet har bestått av följande 11 ledamöter:

Riksantikvarien Sigurd Curman, ordförande.
Professor Sven Tunberg, vice ordförande.
Generalkonsul I. Fagraeus.
Förste folkskoleinspektören fil. dr Bror Jonzon.
Licentiaten Gerhard Hafström, sekreterare.
E. o. hovrättsnotarien Nils Öström, skattmästare.
Docenten Gunnar Granberg.
Överlärares Kaleb Andersson.
Pastor Sven Danell.
Docenten Adolf Schück.
Fil. lic. Thorhild Malmberg.

Utskottets verksamhet har liksom tidigare utövats i intimt samarbete med den estlandssvenska föreningen Svenska Odlingens Vänner. (S. O. V.)

Liksom föregående år ha flera lokalföreningar ställt medel till utskottets förfogande för främjandet av bestämda eller allmänna estlandssvenska uppgifter, såsom understöd av tidningen »Kustbon», estlandssvenska skolor, stipendier till estlandssvenska studerande m. m. Framför allt har utskottet därvid erhållit stöd av lokalföreningarna i Mariestad, Skövde, Strängnäs, Umeå, Vänersborg och Västerås.

Utskottets ordförande och sekreterare gjorde under tiden 4—6 juni 1938 en resa i svenskbygden, varvid bl. a. besöktes gymnasiet i Hapsal och folkhögskolan å Birkas.

A. Det svenska läroverket i Hapsal.

Läroverket har under det gångna året fortsatt sin för estlandssvenskarna utomordentligt betydelsefulla verksamhet.

Den svenska riksdagen har för läroverket för läsåret 1938—39 beviljat ett anslag av 12,000 kronor. I årets statsverksproposition har för ändamålet äskats samma belopp.

Som understöd åt elevhemmet i Hapsal har greve Folke Bernadotte liksom under föregående år överlämnat ett belopp av 1,000 kronor.

Kungl. Maj:t har av lotterimedel beviljat 2,500 kronor för skolhemmets utrustning med sängkläder och husgeråd.

Till utgifter för gymnasiet har de svenska Rotaryklubbarnas Estlandsutskott skänkt ett belopp av 1,500 kronor.

Till elevhemmets i Hapsal utrustning har grosshandlaren J. P. Åhlén skänkt diverse husgeråd.

Slutligen har läroverket från olika håll erhållit bokgåvor.

B. Birkas lantmanna- och folkhögskola.

Denna liksom läroverket i Hapsal har även i år varit föremål för utskottets särskilda intresse.

Rektor för skolan är fortfarande agronomen Pelle Byström. Som husmor tjänstgör fru Byström. Biträdande ämneslärare är folkskolläraren Viktor Pöhl. Slöjdlärarinnan är fröken Agnes Stenholm.

Till stödjande av undervisningen vid Birkas lantmanna- och folkhögskola har den svenska riksdagen för läsåret 1938—39 beviljat ett anslag av 7,000 kronor, vilket belopp även äskats i årets statsverksproposition.

Kungl. Maj:t har av lotterimedel beviljat 5,000 kr. för byggnads- och nydlingsarbeten.

Till Birkas bibliotek har skänkts diverse böcker från Lantbrukssällskapets Tidskrifts A.-B., A.-B. Rotogravyr, professor Hjalmar Rendahl m. fl.

Till S. O. V:s lokalavdelning i Vipall har genom byrådirektör Källström översänts en stubbrytare att användas av därvarande svenska lantbrukare.

C. Stipendier och studielån.

Liksom föregående år har ett antal stipendier kunnat förmedlas till ett flertal estlandssvenska studenter. Utskottet har därjämte utlämnat räntefria studielån med återbetalningsskyldighet efter avlagd examen.

De nödiga medlen för stipendie- och låneverksamheten ha ställts till förfogande främst från Wenner-Grenska Samfundet, varifrån erhållits ett anslag å 3,000 kr.

Dr Selma Lagerlöf och landskamrer Carl Malm, Vänersborg, ha likaledes skänkt medel till stipendier åt estlandssvenska studerande.

Stipendiater hava varit:

En manlig student vid medicinska fakulteten i Tartu; en manlig student vid lantbruksfakulteten i Tartu; tre manliga studenter vid filosofiska fakulteten i Tartu; en kvinnlig student vid filosofiska fakulteten i Tartu; en kvinnlig student vid Kehtna Högre Hushållsskola; en skolyngling vid svenska gymnasiet i Hapsal.

D. Skolbiblioteken.

Oscar II:s Vandringsbibliotek har lämnat utskottet kraftigt stöd i arbetet för de estlandssvenska biblioteken. Cirka 400 böcker hava under

hösten 1938 översänts till skolorna å Lilla-Rägö, i Vipall, i Bysholm och i Sutlep samt till det nya biblioteket å Nargö.

Bokgåvor ha även erhållits från ett flertal privatpersoner samt bokförlag.

E. Läsestugorna.

Genom ett synnerligen värdefullt bistånd från Svenska Tidningsutgivareföreningen upprättade utskottet under föregående verksamhetsår ett 20-tal läsestugor (rum) i svenskbygderna. Varje läsestuga (rum), som står under ledning av en särskilt utsedd föreståndare, erhåller två gånger i veckan minst två rikssvenska tidningar. Antalet besökare har varit glädjande stort. I några fall äro läsestugorna också utrustade med radioapparater. Från flera av läsestugornas föreståndare har uttalats önskemål att erhålla radioapparater, vilket behov utskottet tyvärr icke haft möjlighet att mera allmänt tillgodose.

F. Resesekreterare vid S. O. V.

Från den av Uppsala domkapitel förvaltade Gammal-Svenskby-fonden har ett belopp av kronor 750:— överlämnats för anställandet av en resesekreterare hos Svenska Odlingens Vänner, varigenom ett sedan länge närt önskemål förverkligats.

Som sekreterare från och med hösten 1938 har anställts från svenska gymnasiet i Hapsal utexaminerade studenten Elmar Nyman.

G. Kustbon.

Till tidningen »Kustbon», estlandssvenskarnas enda tidning, har utskottet förmedlat översändande av anslag bl. a. från flera av Riksföreningens lokalföreningar.

H. Sjukvårdsförhållandena.

Sjukstugan på Ormsö har under året fortsatt sin verksamhet.

Estlandssvenskan Maria Lindström har beviljats kostnadsfri undervisning som elev å Sophiahemmet i Stockholm. För hennes räkning har anskaffats 325 kronor, varav kyrkoherden Erik Bergman skänkt kr. 130:—.

Estlandssvenskan Astrid Rosen har avslutat sin sjuksköterskeutbildning vid Centrallasarettet i Västerås. Hon har hösten 1938 återvänt till Estland för att där genomgå en kortare sjukvårdskurs i och för erhållande av estnisk legitimation.

I. Nargö kapell.

Arbetet på Nargö kapellbygge har i år fullföljts och avslutats.

Till förmån för kapellbygget anordnade Hedvig Eleonora församling den 26 april 1938 en kyrkokonsert i församlingens kyrka.

Kapellet invigdes under en kyrklig högtidlighet den 11 september. Såsom svenska representanter deltog kyrkoherden Erik Bergman och byrådirektör Nils Källström.

Konsthandlaren N. Rapp har till kapellet donerat två mässingsljusstakar.

J. Den svenska folkskolan i Tallinn.

Den svenska riksdagen har för läsåret 1938—39 beviljat ett anslag å 2,000 kronor till nämnda skola, vilket belopp jämväl äskats i årets statsverksproposition.

K. Idrottsfrågan.

Kungl. Maj:t har från fonden för idrottens främjande anslagit 1,000 kronor att användas för stödjande av det idrottsliga arbetet bland den svenska befolkningen i Estland.

Idrottsintresset har i svenskbygden visat sig vara utomordentligt stort. Idrottsrörelsen har också på ett verksamt sätt bidragit att stärka sammanhållningen mellan ungdomen i svenskbygdens olika trakter.

Det synes därför utskottet vara en angelägenhet av största betydelse att medel erhållas för förnyat anställande av en idrottsinstruktör, att idrottsmaterial anskaffas, idrottsbanor anläggas m. m. Utskottet söker f. n. på olika vägar realisera dessa viktiga uppgifter.

L. Hosby skola, Ormsö.

Som lönetillskott till lärarinnan vid Hosby skola, Ormsö, har överläkaren, med dr Lennart Norrlin, Västerås, överlämnat 50 kr. till samma ändamål har utskottet anslagit 125 kr.

Slutligen vill styrelsen till alla dem som i råd eller dåd främjat förningens verksamhet, framföra sitt varma tack.

Stockholm i mars 1939.

Sven Tunberg.

/ *Gerhard Hafström.*

Riksföreningens lokalföreningar i Sverige.

Alingsås	ordf. [✓] Borgmästare E. Zimdahl.	lokalomb. Läroverksadj. H. Kihlén
Arvika	" [✓] Disp. A. Almqvist	" Herr Hedborg
Askersund	" Redaktör Joel Haugard	" Fr. Nicolone Blidberg
Avesta	" [✓] Rektor A. Svedberg	" Red. G. Hallengren
Borlänge	" [✓] Rektor H. Ronge	" Rektor H. Ronge
Borås	" [✓] Häradsh. Th. Odencrants	" Fru K. Engström
Båstad	" [✓] Dir. Walfrid Nyh	" Dir. Walfrid Nyh
Eslöv	" [✓] Ingenjör Y. Holmström	" Ingenjör Cronqvist
Falun	" [✓] Överstelöjtnant H. Tham	" Fröken M. Beronius
Filipstad	" [✓] Borgmästare Tore Bergstrand	" Fröken Hanna Tobiasson
Gävle	v. " [✓] Grossh. Abr. Mattson	" Kapten Sisten Söderhielm
Göteborg	" [✓] Dir. A. Rinman	" Dir. Douglas Lundgren
Halmstad	" [✓] Landsh. Greve A. Mörner	F [✓] Fr. Wendela Engström
Hedemora	" [✓] Red. Bil. Kand. C. Lidman	" Distr. chef. Oscar Nord
Herrljunga	" [✓] Handl. C. H. Carlsson	" Handl. Ivar Andersson
Hjo, Styrelseledamot,	[✓] Rekt. Ingrid Brattström	" Handl. Einar Hörling
Hudiksvall	ordf. [✓] Rådman G. von Post	" Farm. Kand. M. Nordström
Hvetlanda	" [✓] Kyrkoh. J. Plym-Forsell	" Fil. kand. Fr. N. Stendahl
Hälsingborg	" [✓] Grossh. E. Brattström	" Fru Ruth Borg
Hässelholm	" [✓] Rektor E. Wahlberg	" Rektor E. Wahlberg
Jönköping	" [✓] Övering. Torsten Jung	" Apot. Flodmark
Kalmar	" [✓] Landsh. J. Falk	" [✓] Seminarierector A. Westerberg
Karlsborg,	" [✓] Komminister, N. Forsell	" [✓] Rektor E. Ekedorff
Karlshamn	" -----	" [✓] Herr G. Nilsson
Karlskrona	" [✓] Kommendör G. Bjurner	" [✓] Överlärare J. J. Blomberg
Karlstad	" [✓] Rektor Axel Olsson	" [✓] Stationsskrivare E. Kjellenberg
Klippan	" [✓] Rektor John Gustafsson	" [✓] Handl. Oscar Holmberg
Kristianstad	" [✓] Red. E. Björk	" [✓] Läroverksadj. d:r K. Edström

EKSjö

. Häradshöfd. P. Cederschiöld

2.90.

29st.

11

Kristinhamn	ordf.	Borgmästare Elis Nordenfelt, lokalomb.	Fru B. Engelson
Kungälv	"	Pastor Hilding Bergfeldt,	Frkn. Beda Berntson
Landskrona	"	Rektor P.K. Svensson	Gymn.Dir. M. Bager
Leksand	"	Tandl. A. Moland	Hovr.not.Åke Thorell
Linköping	"	Rektor J. Liljeblad	Bankdir. H. Söderström
Lund	"	Prof. J. Lindblom	Kassör E. Charpentier
Lysekil	"	Kontraktsprosten F. Lüscher	Red. E. Andersén
Malmö	"	Redaktör Hetman Österdahl	Grossh. O. Hanes
Marstrand,	"	Kyrkoherde S. Glemme	Kyrkoh. S. Glemme
Mora	"	Kyrkoherde teol.lic. E. Hillerström,	Sekr. A. Lennes
Motala	"	Kommendörkapt. K.P:son Rosensvärd	Fru I. Malméus
Mölndal	"	Doktor E. Björk	Folkskoll. N. Bodin
Nora	"	Ingenjör J.A. Johansson	Överlärrare A. Larsson
Norrköping	"	Lektor Elias Grip	Herr H. Ivander
Nässjö	"	Fil. dr. J. Boëthius	Stadsf. R. Stenvik
Oskarshamn	"	-----	Fru Ebba Levin
Rättvik	"	Doktor G. Bjerner	-----
Sala	"	Borgmästare Ivar Hedman	-----
Skara	"	Biskop Hj. Danell	Rådman N. Hermanson
Skövde	"	Kyrkoherde O. Hermanson	Folkskoll. O. Malm- borg
Stockholm	"	F.Generaldir. B.J:son Bergqvist	Dep.Skriv. C.B. Christiansson
Strängnäs	"	Domprost O. Norberg	Lektor G. Tingdal
Söderhamn	"	Rektor A. Uddholm	Kassör A. Johnson
Tollarp	"	Kyrkoherde A.J. Hedin	Köpman J. Lundgren
Tomelilla	"	Sergeant Per Olsson-Silverberg	-----
Trälleborg	"	Stadskommunister A. Malmberg	Kommissarie C. Ny- qvist
Trollhättan	"	Kontraktsprosten Aug. Stenström	Förs.insp. C.J. Ljung- qvist
Ulricehamn	"	Tandl. Helge Wingertz	Ombudsman J. Johanson
Umeå	"	F.Läroverksadj. Oscar Lundqvist	F.Läroverksadj. Oscar Lundqvist

275 = 270

Uppsala	ordf.	✓ Lektor M. Essén,	Lokalomb.	Frkn. M. Svenonius
Vara	"	✓ Rektor H. Edlund	"	Kommissionär K.J. Johansson
Varberg	"	✓ Borgmästare Johan Janssén	"	Fru Agnes Kumlin
Vänersborg	"	✓ Landskamreraren Carl Malm	"	Grossh. G.A. Sandstedt ✓
Västervik	"	✓ Läroverksadj. N.T. Brusewitz	"	Läroverksadj. C.Palmgren
Växjö	"	"	"	Lektor E. Ternér ✓
Ystad	Borgmästare	J. Stenberg	"	Bankdir. A. Jonason ✓
Åmål	"	✓ Läroverksadj. H. Fredriksson	"	Frkn. Emma Beckman
Örebro	"	Landsh. Bror Hasselrot	"	Dr. E.J.E. Timelin

10 28

66 28. 5 10/ - 6. 60.

rörande Estlandssvenskarnes hjälpbehov.

I en av våra huvudstadstidningar har Professorn i svenska språket och litteraturen vid Dorpats universitet i fråga om Estlandssvenskarnas bildningsfråga uttalat bland annat följande:

"Hade man nu i landet en bildad befolkningsgrupp med svenskan till modersmål och utbildad i även det estniska riksspråket, så skulle denna grupp slå en naturlig bro över till det skandinaviska kulturområdet, vars betydelse för Estland man visst icke är blind för. Men även ur svensk synpunkt vore detta en vinning. Liksom Finlandssvenskarna förmedla till oss den finska kulturen, så kunna vi i en framtid av våra Estlandssvenskar vänta oss detsamma beträffande den estniska."

Riksföreningen för svenskhetens bevarande i utlandet har för sin del i görligaste mån sökt tillmötesgå de upprepade framställningarna från Estlandssvenskarnas sida om ekonomiskt bistånd för främjandet av deras starka bildningssträvanden, men föreningens resurser hava tyvärr icke på långt när svarat mot de verkliga behoven.

De önskemål, som härvid närmast framförts, hava avsett:

- I. Upprätthållandet och utvecklandet av det Svenska Gymnasiet i Hapsal.
- II. Understöd åt den Svenska Folkskolan i Reval.
- III. Förstärkning av lärarekrafterna vid den Svenska folkhögskolan i Birkas.

I. Vad först angår Hapsals Svenska Gymnasium må framhållas, att detta gymnasium tillkom år 1931 tack vare en donation från rikssvenskt håll å 25.000:- kronor. Detta belopp skulle utgå med 5.000:- kronor för år räknat under fem års tid. På grund av den svenska valutans fall och gymnasiets utvidgning hava dessa donationsmedel långt före detta visat sig otillräckliga.

Genom Riksföreningens försorg hava visserligen ytterligare penningmedel tid efter annan anskaffats, men det oaktat ter sig gymnasiets framtid ytterst vanskelig. Om också för ffamtiden liksom för närvarande kan påräknas ett mindre bidrag av estniska statsmedel (1.500:- kronor för år) är detta också allt vad, som med viss grad av sannolikhet kan påräknas. Det belopp, som ytterligare erfordras, torde böra

beräknas till cirka 10.000:- kronor för år, därav lärarelöner cirka 8.000:- kronor, administration, stipendier och bidrag till elevhem cirka 2.000:- kronor.

Betydelsen av vidmakthållandet av denna läroanstalt framgår därav att de estniska myndigheterna numera stipulera avlagd avgångsexamen från gymnasium för inträde i folkskolseminarium. Då de svenska folkskolorna i Estland uppgå till ett antal av cirka 35, visar detta nödvändigheten av att folkskollärarna i svenskbygden erhålla undervisning vid ett svenskt gymnasium i Estland. För kommunalsekretärebefattningarna erfordras juridisk utbildning, för Estlandssvenska prästerna akademisk teologisk examen, för lärarna vid folkhögskolan examen från gymnasium med därpå följande fackutbildning o.s.v. Gymnasiet i Hapsal är sålunda grundstenen för upprätthållande av en högre utbildad grupp inom den svenskestniska folkstammen, ur vilken dess ledare och funktionärer skola kunna hämtas. Kan Hapsals svenska gymnasium icke uppehållas på en tillräckligt hög nivå, kommer det att bli omöjligt för de svenska landsdelarne att erhålla de nödvändiga funktionärerna ur sina egna led.

II. I fråga om den svenska folkskolan i Reval må följande framhållas. Denna skola har i snart 20 år utfört ett betydelsefullt arbete hos den estniska huvudstadens svenska befolkning. Elevantalet har uppgått till ett 30-tal, fördelat på sex klasser. Estniska staten har nu reducerat sitt anslag till skolan och enligt företett statförslag skulle en brist på cirka 1.700 kronor komma att föreligga i budgeten för läsåret 1/8 1934 - 1/8 1935. Under det gångna läsåret har arbetet i skolan, ehuru med svårighet, kunnat upprätthållas endast tack vare det oegennyttiga arbete, som utförts av skolans lärare, delvis utan ersättning. Skulle denna folkskola nu upphöra med sin verksamhet, bleve detta antagligen dödsstöten för svenskheten i Reval. Med lärarantalets reducering komme skolan enligt gällande föreskrifter att reduceras till en 4-klassig läroanstalt. Detta komme i sin tur att medföra, att eleverna måste övergå till estnisk folkskola, då 6-årig undervisning är obligatorisk. Föräldrarna komme då säkerligen att föredraga att låta sina barn gå i estniska skolor, där de ändock senare hade att fullfölja sin skolplikt. Den svenska folkskolans uppehållande såsom 6-klassig skola är sålunda ett mycket viktigt intresse för de svenskspråkiga invånarne i Estlands huvudstad.

III. Vad angår Birkas Folkhögskola har denna bestått under en lång följd av år. Läroanstalten åtnjuter ett anslag från Svenska staten på 5.000:- kronor för år och från Estniska staten likaledes ett, ehuru betydligt mindre bidrag. Även här har anslaget från Estniska staten numera betydligt beskurits. Föreståndaren för skolan är agronom, och lärare i de humanistiska ämnena saknas. För att möjliggöra anställande av en sådan lärarkraft samt för att verkställa vissa förbättringar i fråga om ekonomin i övrigt har ett årligt belopp av något över 3.000:- kronor ansetts erforderligt. Folkhögskolans stora vikt för att giva allmogeungdomen en ytterst nödvändig utbildning i jordbruk och lantushållning och dylikt har vitsordats från skilda håll bland annat av Sveriges diplomatiska representanter i Estland. Birkas folkhögskola är den viktigaste stödjepunkten för den svenska allmogebe-folkningens praktiska utbildning och betyder oerhört mycket för dess möjlighet att höja sin ekonomiska standard.

För här ovan berörda ändamål skulle sålunda erfordras ett ytterligare stöd av ^{c:a} 15.000 kronor för år. Den Estlandssvenska befolkningen saknar tyvärr för närvarande varje möjlighet att med egna medel bestrida ovan skisserade kostnader. En burgen bildad klass existerar ännu icke, som kan träda hjälpsamt emellan och övertaga ledningen för den egna minoritetens undervisningsväsen. En rikssvensk hjälpaktion, åtminstone tillsvidare är oundgänglig såvida man icke vill riskera stagnation och tillbakagång för Estlandssvenskarna. Framhållas må också att Frankrike och England upprättat egna gymnasier i Reval och även på annat sätt där driva en energisk kulturpropaganda. Så mycket större skäl bör det vara för oss att nu bispringa Estlandssvenskarna, i all synnerhet som en sådan hjälpaktion ses med tillfredsställelse av den Estniska majoriteten. En målmedveten rikssvensk hjälpaktion nu betyder för Estlandssvenskarna den värdefullaste av all hjälp nämligen hjälp till självhjälp.

Visserligen har hittills bidrag utgått från rikssvenskt håll till vidmakthållande av skolväsendet bland våra till omkring 8000 uppgående stamfränder i Estland, men detta är på intet sätt jämförligt med den hjälp de andra minoriteterna i Estland åtnjuta från sina stamfränder. Sålunda har, trots Tysklands stora ekonomiska svårigheter efter kriget, varje tysk i Tyskland för varje tysk i Estland utgivit ^{mer än} 10 gånger så mycket, som varje svensk i Sverige offrat på

varje estlandssvensk Det är intet gott betyg rörande det ekonomiska
vålsituerade Sveriges sätt att tänka på sina fattiga stamförvanter i
Estland, det enda land, där vi äga en verkligt hjälpbehövande svensk
minoritet. Må vi besinna vad det betyder för våra estländska
stamförvanter att vara det fattigaste folket i Estland. Det är en
ofrånkomlig hederssak för Sverige att bispringa dessa fattiga fränder
i deras strävan efter bildning och framåtskridande.

Riksföreningens Stockholmsavdelning, som anser Estlandssvens-
karnes hjälpande vara en av sina huvuduppgifter, har beslutat att i
samförstånd med samfundet Svenska Odlingens Vänner i Estland söka
förverkliga de här ovan anförda önskemålen.

Riksföreningen vädjar inträngande till varje svensk att lämna
sitt bidrag till hjälpande av stamfrändernas svårigheter. Föreningens
Stockholmsavdelning skall förvalta de inkomna medlen och sörja för
deras riktiga fördelning och användning.